

Halkın Belediye Faaliyetlerine Katılma Duyarlılığı ve Hizmet Memnuniyeti: Karaman Belediyesi Örneği

Halim Emre ZEREN¹ Alper ÖZMEN²

¹Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi İ.İ.B.F. Kamu Yönetimi A.B.D.

²Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi İ.İ.B.F. Kamu Yönetimi A.B.D.

Özet

Teknolojinin ve küresel eğilimlerin hız kazandığı günümüzde, yönetimin halka en yakın birimler tarafından gerçekleştirilmesi ve halkın yönetim süreçlerine dâhil edilmesi hizmetlerin etkinliği ve verimliliği açısından büyük önem kazanmıştır. Bu çalışma, halkın yönetim faaliyetlerine katılmada gösterdiği duyarlılığın ve yerel hizmetlerin verilmesindeki memnuniyet düzeyinin ölçülmesi amacıyla Karaman il merkezinde yapılan bir alan araştırmasını içermektedir. Çalışmada, katılımın halkın bütünü tarafından arzu edilen, ancak uygulama noktasında çok önemli zorluklar yaşanan bir davranış biçimi olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Katılım, Halk Katılımı, Yerel Yönetimler, Demokrasi

Public's Participation Sensibility and Service Satisfaction in Attending Municipality Activities: Case of Municipality of Karaman

Abstract

In our era, since technology and global relations spread provision at public services by administrative entities closer to people and people's participation in administration process gain importance. Closer administrative entities can provide more convenient and efficient services. Objective of dispaper is to measure people's awareness of public participation and to investigate their satisfaction level from local administrative services based on a survey in the city of Karaman. In the study, the desired participation by the whole population, but the point of application was very important challenges in the form of a behavior.

Key Words: Participation, Public Participation, Local Governments, Democracy.

1. Giriş

Demokrasi tartışmalarında yerel yönetimler, yaygın olarak demokrasinin ideal okulu, uygulamadaki birincil yeri, temeli ve demokrasinin beşiği şeklinde değerlendirilmektedir. (Çitçi, 1998: 234; Keleş, 1998: 121; Yıldırım, 1993: 33). Hill'e göre Alexis de Tocqueville ve John Stuart Mill gibi düşünürler de yerel yönetimlerin siyasal eğitim ve kardeşlik için eşsiz bir ortam olduğu kanaatinde idler (Hill, 1988: 23). Yerel yönetimlerin var oluşlarının siyasal gerekçesinin özünde demokrasinin yattığı genel olarak paylaşılan önemli bir düşüncedir.

Bu düşüncenin temel dayanak noktası, yerel yönetimlerin tarihsel gelişim süreci içerisinde merkezi yönetimden özerk olarak kendisini yönetme birimleri olarak ortaya çıkmaları, karar organlarının seçimle işbaşına gelmesi ve halkın gündelik yaşamını etkileyen işleri yürütüp, bunlarla ilgili kararları almaları şeklinde ifade bulunmaktadır (Sezer, 1996: 59). Ancak yerel yönetim organlarının sadece seçimle oluşacağına öngörülmesi, söz konusu kurumlara demokratik nitelik kazandırmaya yetmez. Biçimsel koşulların bir adım daha ötesine gidilerek gerçek bir halk katılımını sağlamak da gerekir. Bu ise toplumdaki türlü katmanlara katılım yollarını açmakla sağlanır (Keleş, 2000: 57- 58).

Yerel yönetim uygulamalarının varlığı her ne kadar demokratik görünse de, demokrasinin aşağıdan yukarıya değil de yukarıdan aşağıya tasarlanan yani merkezden yerele kurulan bir yapı olması halinde, bu durum merkezin kendisini yerelde üretmesinden başka bir şey olmayacaktır (Şen, 2008: 53). Bu noktada "demokrasinin demokratikleştirilmesi" kavramı gündeme gelmektedir ki; yerel yönetimler bunu gerçekleştirebilecek en uygun potansiyele sahip birimler olarak görülmektedir.

Kent nüfuslarının artması, teknolojinin akıl almaz gelişimi ve küreselleşmeyle birlikte geçmişe nazaran önemli ölçüde gelişen bireysel otonomi düşüncesinin bir sonucu olarak halkın yönetimden beklentileri artmaktadır. Dolayısıyla yerel yönetimlerin halkı yönetime dâhil etmeleri bir zorunluluk hali olarak ortaya çıkmaktadır. Dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi Türkiye'de de bu zorunluluk mevzuatta kendini göstermektedir. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda bulunan hemşehri hukuku (m.13), kent konseyi (m.76), gönüllü katılım (m.9/2, m.77) ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nda bulunan gönüllü katılım (m.65) gibi maddelerle katılımın uygulama anlamında zorunluluk haline geldiği söylenebilir.

Türkiye’de kanunlarda yerini bulmuş olan katılım olgusunun, dünyada çok geniş bir uygulama alanı olduğundan bahsedilebilir. Bütçe hazırlanmasından başlayarak katılımın sağlanabildiği, halkın yönetim süreçlerine dahlini sindirebilmiş yönetim birimleri dikkati çekmekte ve bu birimlerin ahenkli çalışmaları gündən güne aşırı merkezizetçi yapılanmaların direncini kırmaktadır. Bu durum “katılım rüzgârının dünyada hızlı ve etkili esmesine” sebep olmaktadır.

Dünyada olduğu gibi Türkiye’deki yerel yönetim birimleri içerisinde de, halka daha yakın olmaları dolayısıyla en çok ilgi çeken birimlerin “belediyeler” olduğu düşünüldüğünde, özellikle kent belediyelerine “halk katılımı” konusunda önemli görevler düştüğü söylenebilir. Halkın yönetim faaliyetlerine katılımının sağlanmasının sadece halkın teşebbüsleriyle değil, belediyelerin de tazyikiyle mümkün olabileceği düşünülmektedir.

Bu düşünceden hareketle belediyelerin vatandaşlara sağlayabileceği katılım olanaklarının halk tarafından karşılanış ve algılanış şeklinin, beledi faaliyetlerin etkinliğine yapacağı katkıların ve karşılıklı etkileşim sürecinin araştırılması bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Bu bağlamda Karaman il merkezinde halkın belediye faaliyetlerine katılımı ve katılım duyarlılığı incelenmiş, yapılan testlerin ve analizlerin sonuçlarına göre genel bir değerlendirme yapılmıştır.

2. Halk Katılımının Gereği Ve Önemi

Katılım kavramı Eski Yunan uygarlığından günümüze siyaset felsefesinde önemli bir yere sahip olmuş, faşist ve elitist kuramlar dışında tüm siyasal akımlar tarafından benimsenmiş, siyasal sistemin meşruiyetini sağlayan önemli etkenlerden biri olarak kabul edilmiştir (Kase ve Marsh, 1979: 29).

Katılım, toplumu ve yönetimin işleyişini etkileyecek kararlara halkın aktif olarak dâhil edilmesi olarak tanımlanabilir. Katılımın amacı, demokrasiye katkı sağlamanın yanında, halkı yönetim konusunda doğrudan ilgilendiren konularda alınan kararları emir niteliğinden uzaklaştırmak ve bu kararları yöre halkına mal etmektir (Yatkın’dan aktaran Çevikbaş, 2008: 74).

Kamu hizmetleri yurttaşların yaşam standartlarını ve kalitesini artırma amacıyla yapılmaktadır. Her geçen gün hem görevler çoğalmakta hem de kaynak kullanımı artmaktadır. Bu nedenle sınırlı ve kıt kaynakların yönetiminde ekonomi ilkelerine uyulması, verimli, rasyonel ve etkin kaynak kullanımının sağlanması kamu yönetimi gündeminin en önemli konuları arasındadır. Kamu hizmetlerinin yerel yönetimlerce verilmesiyle kıt kaynaklar kullanılarak sosyal, ekonomik ve toplumsal yönden en yüksek faydayı sağlamak ve bu suretle iktisadi refahı maksimize etmek mümkündür. Bunun anlamı, kamu hizmetlerinin yürütülmesinde kaynakların en etkin şekilde kullanılmasıdır (Mahmutoğlu, 2004: 228).

Yerel yönetimlerin halka daha yakın olması dolayısıyla, halkın ihtiyaçlarının yerel yönetimlerce belirlenmesi ve bu ihtiyaçlara yönelik hizmetlerin etkin bir şekilde yerine getirilmesi beklenmektedir. Etkinliğin sağlanabilmesi için de halkın yönetime katılımı gerekmektedir. Bu sayede halk ve yönetim arasında ortaya çıkabilecek kopukluğun engellenebileceği düşünülmektedir (Özkiraz ve Zeren, 2009: 232).

Katılımın vatandaşa yükleyeceği “sorumluluk” ve “kentli olma” düşüncesinin kentleşme sürecine de olumlu katkılar sağladığı ortadadır. Vatandaşlara sağlayacağı “yönetime dâhil olma ve kendine güven” düşüncesinin kişisel gelişim süreçlerini olumlu yönde etkilediği görülmektedir.

Halkın yönetime katılımının bir başka olumlu yanı da hizmetlere sahip çıkmasıdır. Kendisinin de süreç dâhil olduğu bir yönetim modelinde halktan, yapılan uygulamaları benimsemesi, özgüven ve birlikte yaşama duygularını pekiştirmesi gibi müspet davranışlar da beklenebilecektir. Öte yandan denetim mekanizmasının etkin ve verimli çalışması ve şeffaflığın sağlanabilmesi noktasında da katılımın büyük önem taşıdığı söylenebilir.

3. Yerel Yönetimlerde Halk Katılımının Yöntemleri

Günümüzde yoğun olarak görülen katılım faaliyetlerinin, yerel düzeyde çeşitli şekillerde karar süreçlerinin oluşumuna etki ettiği gözlemlenmektedir. Katılımın niteliği; bir yerde ihtiyaç duyulan hizmetlerin ve kalitesinin, söz konusu bölgede yaşayan insanların ilgi ve merak düzeylerinin ve katılma isteklerinin seviyesine göre değişmektedir.

Katılım, sürecin kimin tarafından başlatıldığına göre değerlendirildiğinde *aktif ve pasif katılım* şeklinde bir sınıflandırmaya tabi tutulabilir. Eğer yerel halk kendiliğinden olaylara ilgi duyup örtülü veya örtüsüz harekete geçiyorsa aktif katılım, süreç yerel yönetim birimi tarafından başlatılıyorsa pasif katılım, bahsetmek mümkündür.

Yerel katılım alanında çok çeşitli uygulamalar görülmektedir. “Yerel kamuoyu yoklamaları, halk oylamaları, yerel kamusal araştırmalar, kamusal toplantılar, yerel yönetim ve danışma organlarına katılma, yerel sivil toplum örgütlerine katılım, kent planlamasına katılım, çevre sorunlarıyla ilgili olarak yargıya başvurma ve kent kurultaylarına katılım gibi yöntemler her ülkenin koşullarına göre başvurduğu katılım araçlarından bazılarıdır” (Adıgüzel, 2003: 49).

Kısıtlı da olsa Türkiye’de de uygulama alanı bulan “Katılımcı Bütçe Modeli”, dünyadaki bazı yerel yönetim birimlerinde etkin bir şekilde uygulanmaktadır (Yıldırım, 2008: 274). Örneğin Brezilya’nın Rio Grande do Sul eyaletinin başkenti olan Porto Allegre’de yapılan katılımcı bütçe uygulamaları, son derece verimli olmuş ve 1996 İstanbul Habitat II Konferansında “En İyi Uygulama” ödülüne layık görülmüştür (Tusepart, 2010).

4. Halkın Katılma Duyarlılığı

Halkın yönetim faaliyetlerine katılımı, yönetim yapısına ve siyasi kültürün yapısına göre çeşitlilik göstermektedir. Katılım kültürünün gelişmiş olduğu bölgelerde verimliliğin sağlanabildiği çeşitli örneklerle görülmektedir. Türkiye’de ise halkın yönetime katılımının - her ne kadar mevzuatımıza girmiş olsa da- genel olarak katılımı organize eden birimler tarafından “yasak savma” faaliyeti olarak görüldüğü düşünülmektedir. Kanuna göre yapılması öngörülen icraatların “bir an önce olup bitmesi gereken angarya işler” olarak düşünülmesi üzüntü verici olarak karşılanmaktadır. Ülkemizdeki bazı yerel yönetim birimlerinde katılımın sağlanması için çaba gösteriliyor olsa da, bunların “kaideyi bozmayacak istisnalar” kadar az sayıda oldukları düşünülmektedir. Katılım davranışının yerleşmemiş olmasında geleneksel yönetim kültürümüzün etkileri olduğu kadar, sürecin yeni olmasının etkileri de bulunmaktadır.

Türkiye’de bu anlamda yapılan çalışmalarda, halkın yönetime katılımının zihinsel düzeyde kaldığı, uygulamaya bir türlü geçemediği görülmektedir. Bu konuda yapılan bir alan araştırmasında, belediye kararlarının halka danışılarak alınması hakkında halkın düşünceleri sorulmuş ve katılanların % 86’sı ‘Belediye karar alırken halka danışmalıdır’ şeklinde görüş bildirmiştir. Hemen arkasından sorulan ‘Belediyenin düzenlediği halk toplantılarına hiç katıldınız mı?’ şeklindeki soruya katılanların % 90’ı ‘hiç katılmadım’ şeklinde cevap vermiştir. Yine 278 belediye üzerinde yapılan başka bir çalışmada, halkın belediye meclis toplantılarına katılıp katılmadıkları sorulmuş ve belediyelerin % 75’inde halk katılımının olmadığı görülmüştür (Bayrakçı, 2009: 48-49).

Yalnızca bu verilere dayanarak katılımı ilgili kesin sonuçlara varmanın doğru olmadığı düşünülse de, genel olarak yerel halkın yönetime katılma konusunda yeterli siyasi kültüre sahip olmadığı kanaati hâkim olmaktadır.

5. Karaman İl Merkezinde Halkın Katılım Duyarlılığının Belirlenmesine Yönelik Bir Analiz

Çalışmanın bu bölümünde Karaman il merkezinde halkın belediye hizmetlerine katılma duyarlılığının belirlenmesine yönelik bir alan araştırması yer almaktadır. Çalışmanın amacına, sorusuna, sınırlılıklarına, sayıtlarına, yöntemine ve araştırmada elde edilen bulgulara ilişkin bilgiler aşağıda sunulmuştur.

5.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada; yerel demokrasinin en önemli göstergelerinden biri olan yönetime katılım davranışının, Karaman halkı üzerindeki etkisinin ölçülmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda, halkın yönetime katılım duyarlılığının tespit edilebilmesi ve halkın yerel demokrasiye bakış açısının, kentsel sorunlara yaklaşımının ve sorun çözüme konusundaki ilgi düzeylerinin belirlenmesi hedeflenmiştir.

5.2. Araştırma Sorusu ve Varsayımları

Bu çalışmada Karaman halkının belediye faaliyetlerine katılma davranışının ne ölçüde olduğu ve katılımı etkileyen faktörlerin neler olduğu sorularına cevap aranmıştır. Çalışmanın literatür kısmında ele alınan çeşitli yaklaşım ve gözlemlerden hareketle aşağıdaki varsayımlar geliştirilmiştir:

1. Belediye faaliyetlerine katılma davranışı, halkın “hak” ve “sorumluluk” algısıyla yakından ilgilidir. Geleneksel yönetim kültürümüzün etkisiyle halkın söz konusu algılarının yeterince gelişmemiş olmasından dolayı, yönetim faaliyetlerine katılım zihinsel düzeyi aşamamıştır. Dolayısıyla vatandaşların yönetim faaliyetlerine katılımının, oy vermekten öteye fazlaca gitmeyeceği düşünülmektedir.

2. Vatandaşların oy kullanma eğiliminin genel olarak yüksek olacağı düşünülmektedir.

3. Vatandaşların katılma olan ilgilerinin düşük olmasının en önemli nedenlerinden bir tanesi katılım faaliyetlerinin organizasyonunu belediyeden beklemeleridir.

4. Halk, belediyenin hizmet sunumu noktasında kendilerinin yeterli düzeyde dikkate alındığını düşünmemektedir ve daha fazla dikkate alınmak istemektedir.

5. Vatandaşların belediyeye güven noktasında kararsız oldukları düşünülmektedir.

5.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmada Karaman Merkez ilçesinde ikamet eden vatandaşlar ana kütleyi oluşturmaktadır. Anketler, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi’nde eğitim gören öğrenciler tarafından yüz yüze yöntemi kullanılmak suretiyle gerçekleştirilmiştir. Anket 2010 Nisan ve Mayıs ayları boyunca uygulanmıştır. 545 anket yapılması planlanmış, ancak 531 denek anketi cevaplamayı kabul etmiştir. 531 anketin arasında 11 tanesinde eksikler saptandığı için iptal edilmiştir. Bu durumda araştırma tesadüfi olarak belirlenen 520 kişi ile sınırlıdır.

5.4. Araştırmanın Yöntemi

5.4.1. Evren ve Örneklem

Çalışmanın örnekleme kentin farklı noktalarından tesadüfi örneklem metoduyla oluşturulmuştur. Geçici olarak hizmetlerden faydalandıkları için, Karaman’da ikamet etmeyen kişiler ana kütleye dâhil edilmemiştir.

Çalışmanın evrenini Karaman merkez ilçesinde ikamet eden 128.500 kişi oluşturmaktadır. Belirlilik düzeyini % 0,5 olarak aldığımızda, çalışmanın örnekleme için 384 kişi yeterli olmaktadır. Anketler yüz yüze görüşme yöntemi ile tesadüfi olarak seçilen 531 kişiye uygulanmıştır. Anketlerin 11 tanesi verilerindeki eksiklikler ve hatalar sebebiyle iptal edilerek 520 anket değerlendirmeye alınmıştır. Bu durumda anketlerin geri dönüş oranı % 97,9 olarak tespit edilmiştir.

5.4.2. Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama aracı olarak anket yöntemi uygulanmıştır. Anket toplam 32 sorudan oluşmaktadır. Bunların 5 tanesi katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik olup, 27 tanesi ise vatandaşların yerel yönetimlerde yönetime katılım eğilimlerini ve yerel yönetimlerden beklentilerini belirlemek üzere düzenlenmiştir. Bu çalışmada M. Akif Çukurçayır'ın (1999), "Yerel Yönetimler ve Katılım: Halkın Katılım Duyarlılığı ve Katılım Yolları Açısından Konya Örneği" isimli yayımlanmamış doktora tezinde kullanılan anketten yararlanılmıştır.

5.4.3. Verilerin Analizi

Oluşturulan soru formundan elde edilen veriler SPSS/PC (16.0) (Statistical Package of Social Science) paket programıyla değerlendirilmiştir. Değerlendirmede katılımcıların yargılarını ölçmek üzere frekans analizi kullanılmıştır.

5.5. Veriler ve Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmadan elde edilen verilerin analizlerinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

5.5.1. Ankete Katılanların Demografik Özellikleri

Tablo 1'de görüldüğü gibi her iki cinsiyet arasında çalışmaya katılım düzeyinde yakınlık görülmektedir (Erkek % 46,9; Kadın % 53,1). Bu dağılımın, her iki cinsiyetin de düşüncesini yansıtacağı kabulüyle yerinde olduğu düşünülmektedir.

Katılımcıların % 46,5'i 18-30 yaş grubundan, % 32,5'i 31-45 yaş grubundan, % 18,7'si 46-60 yaş grubundan ve % 2,3'ü ise 61 ve üstü yaş grubundan oluşmaktadır. Bu durum gençlerin çoğunlukta olduğunu göstermektedir. 31-45 ve 46-60 yaş aralığındaki orta yaş grubunun da toplam % 51,2 oranıyla çoğunluğu oluşturduğu görülmektedir. Çalışmada en düşük katılım, 61 ve üzeri yaş grubunda görülmektedir.

Katılımcıların eğitim durumlarına bakıldığında her eğitim seviyesinden halkın katılımının sağlandığı söylemek mümkündür. Katılımcıların % 3,5'inin ilkokul, % 2,3'ünün ortaokul, % 20'sinin lise, % 70'inin üniversite ve % 4,2sinin de lisansüstü eğitim mezunu oldukları görülmektedir. Üniversite mezunu yüzdesinin bu denli fazla olmasının nedeni, üniversiteyi bitirme durumunda olan öğrencilerin ve ön lisans programlarından mezun olan katılımcıların da ankete katılımı olarak düşünülmektedir.

Çalışmaya katılanların mesleklere göre dağılımına bakıldığında % 27,1 oranında işçi, % 25,6 oranında memur, % 14 oranında serbest meslek sahibi, % 18,7 oranında diğer işlerde çalışanlar ve % 14,6 oranında işsiz olduğu görülmektedir. Meslek gruplarının dağılımında da bir çeşitlilik olduğu görülmektedir.

Ankete katılanların gelir durumlarında da farklılıklar görülmektedir. Katılımcıların çoğunluğunu % 63,3 oranı ile 0-500 TL arası gelir sahipleri oluşturmaktadır. Bu oranı % 15,6 ile 501-1000 arası gelir elde edenler izlemektedir. 1001-1500 arası gelir elde edenler % 11'lik bir orana sahipken, 1501-2000 arası gelire sahip olanlar katılımcıların % 7,1'ini oluşturmaktadır. 2001-3000 arası gelire sahip olanlar katılımcıların % 1,3'ünü, 3001 ve üzeri gelire sahip olanlar da % 1,7'sini oluşturmaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

KİŞİSEL ÖZELLİKLER (N=520)		FR	%	KİŞİSEL ÖZELLİKLER (N=520)		FR	%
Cinsiyet	Erkek	244	46,9	Meslek	İşçi	141	27,1
	Bayan	276	53,1		Memur	133	25,6
Yaş	18- 30	242	46,5		Ser. Meslek	73	14
	31- 45	169	32,5		İşsiz	76	14,6
	46 - 60	97	18,7		Diğer	97	18,7
	60 - +	12	2,3	Gelir	0- 500	329	63,3
Eğitim	İlkokul	18	3,5		501- 1000	81	15,6
	Ortaokul	12	2,3		1001 - 1500	57	11
	Lise	104	20		1501 - 2000	37	7,1
	Üniversite	364	70		2001 - 3000	7	1,3
	Lisansüstü	22	4,2		3001 - +	9	1,7

Not: FR: Frekans; %: Yüzde

Tablo 2. Katılımcıların Oy Verme Davranışları

	Evet (Fr.)	Yüzde (%)	Hayır (Fr.)	Yüzde (%)	Toplam (Fr.)	Yüzde (%)
Son Genel Seçimde Oy Kullanma	357	68,7	163	31,3	520	100
Son Yerel Seçimde Oy Kullanma	350	67,3	170	32,7	520	100

5.5.2. Katılımcıların Oy Verme Davranışları

Tablo 2'ye bakıldığında katılımcıların son genel ve yerel seçimlerde oy verme yüzdelerinin sırasıyla % 68,7 ve % 67,3 seviyesinde olduğu görülmektedir. 2007 genel seçimlerindeki ve 2009 yerel seçimlerindeki katılımın yaklaşık % 84¹ civarında olduğu bilgisinden hareketle oy verme oranlarının düşük olduğu söylenebilir.

5.5.3. Katılımcıların Belediye Hizmetlere İlişkin Görüşleri

Ankete katılan vatandaşların belediye hizmetlerine ilişkin görüşleri Tablo 3'de gösterilmektedir.

Tablo 3 incelendiğinde belediye tarafından sunulan hizmetlere yönelik en önemli problemlerin başında % 23,1 ile sosyal alan eksikliği gelmektedir. Yol ve kaldırım sorunu % 13,8 oranıyla, yeşil alan ve ulaşım sorunları ise % 11,5 ve % 10,6'lık oranlarıyla sosyal alan sorununu takip etmektedir.

Katılımcıların % 28,7'si kültürel faaliyetlerin Karaman'ın öncelikli sorunu olduğunu düşünürken, % 23,1'i park ve yeşil alan sorununu öncelemektedirler. Bu sırayı % 14,2 ortalama ile otopark, trafik ve ulaşım sorununun ve % 11,2 ortalama ile altyapı-kanalizasyon sorununun izlediği görülmektedir.

Ankete katılan vatandaşların büyük çoğunluğu, (% 66) belediye başkanının gelişinden bu yana önemli bir farklılık olmadığını düşünmektedirler. Bu durum vatandaşların hizmet beklentilerinin fazla olduğu yönünde fikir vermektedir.

Katılımcıların % 82,3'ü belediye hizmetlerinin yetersiz olduğunu düşünmektedir ki bu durum yukarıda belirtildiği gibi halkın hizmet beklentisinin anlaşılması noktasında bir hayli önemli görünmektedir. Vatandaşların memnuniyetlerinin eksiksiz olarak sağlanabilmesi her ne kadar imkânsız olsa da, yapılacak hizmetlerle söz konusu hizmetlerin yetersiz olduğunu düşünen vatandaşların kanaatlerinin değiştirilmesinin mümkün olabileceği düşünülmektedir.

¹ Ayrıntılı bilgi için bkz.

<http://www.ysk.gov.tr/ysk/docs/2009MahalliIdareler/ResmiGazete/IIGenel.pdf> (e.t.:05.10.2010) <http://www.ysk.gov.tr/ysk/docs/2009MahalliIdareler/ResmiGazete/Buyuksehir.pdf> (e.t.:05.10.2010)
<http://www.ysk.gov.tr/ysk/docs/2009MahalliIdareler/ResmiGazete/BelediyeBaskanligi.pdf> (e.t.:05.10.2010)
<http://www.ysk.gov.tr/ysk/docs/2007MilletvekiliSecimi/gumrukdahil/gumrukdahil.pdf> (e.t.:05.10.2010)

Tablo 3. Belediye Hizmetleri Açısından En Önemli Görülen İlk Problem

	Frekans (Fr.)	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Yol ve kaldırım	72	13,8	13,8	13,8
Alt yapı	44	8,5	8,5	22,3
Ulaşım	55	10,6	10,6	32,9
Sosyal alan eksikliği	120	23,1	23,1	56,0
Temizlik - çöp	37	7,1	7,1	63,1
İmar problemleri	19	3,7	3,7	66,7
Okul - eğitim	8	1,5	1,5	68,3
Çocuk parkı	6	1,2	1,2	69,4
Yeşil alan	60	11,5	11,5	81,0
İçme suyu	41	7,9	7,9	88,8
Doğalgaz	20	3,8	3,8	92,7
Otopark	18	3,5	3,5	96,2
Pazar yeri	9	1,7	1,7	97,9
Diğer	11	2,1	2,1	100,0
Toplam	520	100,0	100,0	

Tablo 4. Belediye Tarafından Ele Alınması Gereken Öncelikli Sorun

	Frekans (Fr.)	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Alt yapı - kanalizasyon	58	11,2	11,2	11,2
Çöp sorunu	18	3,5	3,5	14,6
Çevre kirliliği	44	8,5	8,5	23,1
Konut Sorunu	16	3,1	3,1	26,2
Su sorunu	32	6,2	6,2	32,3
Kültürel faaliyetler	149	28,7	28,7	61,0
Park ve yeşil alan	120	23,1	23,1	84,0
Otopark, trafik ve ulaşım	74	14,2	14,2	98,3
Fikrim yok	9	1,7	1,7	100,0
Toplam	520	100,0	100,0	

Tablo 5. Belediye Başkanının İşbaşına Gelişinden Bugüne Hizmetlerdeki Değişiklik

	Frekans (Fr.)	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Çok iyileşti	14	2,7	2,7	2,7
İyileşti	95	18,3	18,3	21,0
Aynı düzeyde kaldı	343	66,0	66,0	86,9
Geriledi	44	8,5	8,5	95,4
Çok geriledi	24	4,6	4,6	100,0
Toplam	520	100,0	100,0	

Tablo 6. Belediye Hizmetlerinin Yeterliliği

	Frekans (Fr.)	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	31	6,0	6,0	6,0
Hayır	428	82,3	82,3	88,3
Fikrim yok	61	11,7	11,7	100,0
Toplam	520	100,0	100,0	

Tablo 7. Belediye'nin Karar ve Uygulamalarında Halka Danışma Gerekliliği

	Frekans (Fr.)	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	455	87,5	87,5	87,5
Hayır	32	6,2	6,2	93,7
Fikrim yok	33	6,3	6,3	100,0
Toplam	520	100,0	100,0	

Tablo 8. Belediyeye Şikâyetle Bulunma

	Frekans (Fr.)	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	93	17,9	17,9	17,9
Hayır	427	82,1	82,1	100,0
Toplam	520	100,0	100,0	

Tablo 9. Belediye Meclisi Toplantılarına Katılım

	Frekans (Fr.)	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Hiç katılmadım	467	89,8	89,8	89,8
Bir kez katıldım	28	5,4	5,4	95,2
Birkaç kez katıldım	20	3,8	3,8	99,0
Birçok kez katıldım	5	1,0	1,0	100,0
Toplam	520	100,0	100,0	

Tablo 10. Belediyeye Güven

	Frekans (Fr.)	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	118	22,7	22,7	22,7
Hayır	226	43,5	43,5	66,2
Fikrim yok	176	33,8	33,8	100,0
Toplam	520	100,0	100,0	

Tablo 7'deki verilere bakılarak halkın karar ve uygulamalara dâhil olmayı arzuladığı kanaatine varılması mümkündür. Katılımcıların % 87,5'i bu konuda olumlu görüş bildirmişlerdir. Bu göstergeler doğrultusunda belediyenin halkla işbirliği içerisinde olmasının öneminin halk tarafından yeterince kavranmış olduğu söylenebilir.

Tablo 7'de görülen katılım isteğinin, Tablo 8'e göre katılım davranışına dönüşmediği yukarıdaki verilerden hareketle söylenebilir. Katılmayı istediği düşünülen vatandaşların, belediyeye şikâyetle bulunma konusunda çeşitli nedenlerle çekimser kaldıkları görülmektedir. Katılımcıların % 82,1'i belediyeye herhangi bir şekilde şikâyetle bulunmadıklarını beyan etmişlerdir.

Katılım isteğinin katılım davranışına dönüşmemesi durumu Tablo 9'da da görülmektedir. Vatandaşların yaklaşık % 90'ı belediye meclisi toplantılarına hiç katılmadıklarını beyan etmişlerdir. Katılımcıların % 5,4'ü bir kez katıldığını, % 3,8'i birkaç kez katıldığını ve % 1'i de birçok kez katıldığını beyan etmişlerdir.

Katılımcıların % 43,5'i belediyeye güvenmediklerini belirtirken % 22,7'si ise belediyeye güvendiklerini belirtmişlerdir. Burada dikkat çekici olan, fikri olmayanların oranının % 33,8 seviyesinde olmasıdır ki bu oranın her iki kanaate de kayması mümkün görünmektedir.

5.5.4. Vatandaşların Katılıma İlişkin Görüşleri

Çalışmaya katılan vatandaşların yarısından fazlasının mahalle muhtarlarını tanımadıkları görülmektedir. Buna rağmen, muhtarlık kurumunun etkisinin artırılmasının halkın yönetime katılımına olumlu etki yapacağını düşünmektedirler. Bu soruya "evet" cevabı verenlerin oranı % 70 olarak tespit edilmiştir.

Ankete katılan vatandaşların katılım arzularının davranışa dönüşmemesi durumu sivil toplum kuruluşlarına ve siyasi partilere üyelik konusunda karşımıza tekrar çıkmaktadır. Tablo 11'de görüldüğü üzere vatandaşların % 83,7'si bir sivil toplum kuruluşuna; % 92,9'u ise bir siyasi partiye üye değildirler. Ancak soru "Sivil toplum kuruluşlarının belediye kararlarının oluşumuna katkısını destekliyor musunuz?" şeklinde yöneltildiğinde, katılımcıların yaklaşık % 60'ının 'evet' cevabı verdikleri görülmektedir. Yine kent sorunlarıyla ilgili imza kampanyasına katılmayla ilgili kanaatlerin ise yaklaşık % 82 oranında müspet olduğu görülmektedir.

Ankete katılanların % 80'i vatandaşların katılımının yerel hizmetlere olumlu etki yapacağını düşünürken, kendi katılımlarının eksikliğinin de farkında görünmektedirler. Zira bu doğrultuda yöneltilmiş olan bir soruya % 71,7 oranında 'yetersiz' yanıtı vermişlerdir. Ayrıca Tablo 11'in son satırında dikkati çeken % 87,7'lik oran göstermektedir ki; vatandaşlar, yerel yönetimlerin çalışmalarıyla ilgili bilgi sahibi olmayı talep etmektedirler.

Tablo 11. Vatandaşların Katılıma İlişkin Görüşleri

	Evet (Fr.)	Yüzde (%)	Hayır (Fr.)	Yüzde (%)	F. yok (Fr.)	Yüzde (%)	Toplam (Fr.)	Yüzde (%)
Mahalle Muhtarını Tanıyor musunuz?	218	41,9	302	58,1	-	-	520	100,0
Muhtarlık Kurumunun Etkinliğinin Arttırılması Katılımı Olumlu Etkiler mi?	364	70,0	156	30,0	-	-	520	100,0
Herhangi Bir Sivil Toplum Kuruluşlarına Üye misiniz?	85	16,3	435	83,7	-	-	520	100,0
Herhangi Bir Siyasi Partiye Üye misiniz?	37	7,1	483	92,9	-	-	520	100,0
Sivil Toplum Kuruluşlarının Belediye Kararların oluşumuna katkısını destekliyor musunuz?	309	59,4	73	14,0	138	26,5	520	100,0
Kent Sorunlarıyla İlgili İmza Kampanyası Düzenlenirse Katılır mısınız?	427	82,1	38	7,3	55	10,6	520	100,0
Vatandaşların Katılımı Yerel Hizmetlere Olumlu Etki Yapar mı?	416	80,0	37	7,1	67	12,9	520	100,0
Karaman'da Halkın Yerel Karar Almadaki Katılımı Yeterli midir?	27	5,2	373	71,7	373	71,7	520	100,0
Yerel Yönetimler Halkı Faaliyetleriyle İlgili Bilgilendirmeli midir?	456	87,7	34	6,5	30	5,8	520	100,0

5.5.5. Katılımcıların Yaşam Standartlarına İlişkin Görüşleri

Tablo 12'ye göre ankete katılanların % 23,5'inin bir yıldan az süredir, % 30'unun 1-3 yıl arasında, % 20,6'sının 3-5 yıl arasında, % 5'inin 5-10 yıl arasında ve % 21'inin de 10 yıldan fazladır Karaman'da yaşadıkları görülmektedir.

Karaman'da genel manada yaşam şartlarıyla ilgili yönlendirilen bu soru karşısında katılımcıların % 10,4'ü "daha kolaylaşıyor" şeklinde görüş bildirirken, katılımcıların % 47,7'si herhangi bir fark olmadığı yönünde kanaat bildirmişlerdir. Buna karşın yaşamın daha zorlaştığını düşünen katılımcıların oranı % 34,8 olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların % 6,7'si ise bu konuda fikir beyan etmemişlerdir.

Tablo 14'e göre ankete katılan vatandaşların yaklaşık % 90'ının Karaman'daki eğlence ve dinlenme yerlerini yeterli bulmadıkları gibi, Karaman'daki sanatsal ve kültürel faaliyetlerin de yetersiz olduğunu düşündükleri görülmektedir.

Tablo 12. Kaç yıldır Karaman'da Oturuyorsunuz?

	Frekans (Fr.)	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Bir yıldan az	122	23,5	23,6	23,6
1 - 3	156	30,0	30,2	53,9
3 - 5	107	20,6	20,7	74,6
5 - 10	26	5,0	5,0	78,9
10 +	109	21,0	21,1	100,0
Toplam	520	100,0	100,0	

6. Değerlendirme Ve Sonuç

Karaman il merkezinde 520 katılımcı ile yapılan anket çalışmasından elde edilen bulgulara dayanarak aşağıdaki değerlendirmelerin yapılması mümkün görünmektedir.

- Çeşitli cinsiyet, yaş, eğitim, gelir ve meslek gruplarından katılımcılarla görüşülmüş ve bu katılımcıların kente ait hizmetlerle ilgili fikirlerini beyan etmekte çekinmedikleri görülmüştür.

- Vatandaşların yerel ve genel seçimlere katılma oranlarının Türkiye'deki genel katılım oranlarının altında olduğu saptanmıştır. Burada çalışmanın varsayımlarında belirtilen "Vatandaşların oy kullanma eğiliminin genel olarak yüksek olacağı düşünülmektedir." ifadesinin doğrulanmadığı görülmektedir.

- Katılımcıların belediye hizmetlerine ilişkin problem olarak gördükleri önemli hususları çekinmeden beyan ettikleri ve özellikle sosyal alan sorununu bir hayli önemsedikleri görülmüştür. Bununla birlikte yol ve kaldırım, yeşil alan ve ulaşım gibi sorunların da halkın önemseydiği problemler arasında geldiği görülmektedir.

Tablo 13. Karaman'da Yaşam Gittikçe Kolaylaşıyor mu Zorlaşıyor mu?

	Frekans (Fr.)	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Daha kolaylaşıyor	54	10,4	10,4	10,4
Fark yok	248	47,7	48,0	58,4
Daha zorlaşıyor	181	34,8	35,0	93,4
Fikrim yok	35	6,7	6,6	100,0
Toplam	520	100,0	100,0	

Tablo 14. Karamandaki Eğlence ve Dinlenme Yerlerinin ve Sanatsal ve Kültürel Faaliyetlerin Yeterliliği

	Evet (Fr.)	Yüzde (%)	Hayır (Fr.)	Yüzde (%)	F. yok (Fr.)	Yüzde (%)	Toplam (Fr.)	Yüzde (%)
Karaman'daki eğlence ve dinlenme yerlerini yeterli buluyor musunuz?	24	4,7	463	89,0	33	6,3	520	100,0
Karaman'daki sanatsal ve kültürel faaliyetleri yeterli buluyor musunuz?	20	3,8	474	91,2	26	5,0	520	100,0

Bu sonuçlara göre vatandaşların çevrelerindeki problemlere karşı duyarsız olmadıkları sonucuna varılabilir. Ayrıca katılımcıların çoğu belediye başkanının göreve gelmesiyle hizmetlerde herhangi bir değişiklik olmadığını düşünmektedir.

- Vatandaşların eğlence ve dinlenme yerleri ve sanatsal faaliyetler gibi konularda saptadıkları yetersizlikleri de açıklıkla ifade ettikleri görülmektedir. Vatandaşların bu ihtiyaçlarını belediye hizmetleriyle ilgili bahiste de dile getirmiş olmaları, bu konudaki eksikliğin ne denli önemsendiğinin anlaşılması bakımından “dikkate değer” olarak nitelendirilmektedir.

- Katılımcıların önemli bir çoğunluğu (% 82,3’ü) belediye hizmetlerinin yetersiz olduğunu ve karar ve uygulamalara halkın dâhil edilmesi gerektiğini (% 87,5) düşünmektedir. Buna rağmen katılımcıların % 82,1’i belediyeye hiç şikâyette bulunmadıklarını, % 89,8’i ise belediye meclisi toplantılarına hiç katılmadıklarını beyan etmektedirler.

‘Halkın Katılma Duyarlılığı’ bahsinde de belirtildiği gibi katılım düşüncesinin davranışa dönüşmediği ortadadır. Çalışmadaki diğer sorularda da görüleceği gibi vatandaşlar, katılımı ilgili isteklerini rahatlıkla dile getirmekte ve katılıma istekli oldukları görülmekte, buna karşın katılmayla ilgili faaliyetlerde bir hayli çekingen kalmaktadırlar. Örneğin “Herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye misiniz?” sorusuna katılımcıları % 83,7’si “hayır” cevabı vermişlerdir. Yine katılımcıların % 92,9’u herhangi bir siyasi partiye üye olmadıklarını beyan etmişlerdir.

Bu durum siyasi kültürümüzün katılıma yeterli olanağı vermemesi ve müşterek yönetim bilincinin yöneten ve yönetilen kesimde oluşamamasıyla gerekçelendirilebilir. Bu noktada çalışmanın varsayımlarında değinilen “katılım davranışının zihinsel düzeyi aşamaması” ifadesinin doğrulandığı ve katılım davranışının oy vermekten çok da ileriye gidemediği söylenebilir.

Halkın belediye faaliyetlerine katılmak istediğini beyan etmesi, ancak bu isteğin davranışa dönüşmemesinin görülmesi, katılıma ilişkin yönlendirmelerin belediyeden beklendiği varsayımının doğruluğunu güçlendirir niteliktedir. Vatandaşların belediyeye güven noktasında kararsız oldukları varsayımının da nispeten doğrulandığı söylenebilir. Çünkü her ne kadar katılımcıların % 43,5’i belediyeye güvenmediklerini beyan etseler de, fikir beyan etmeyenlerin oranı % 33,8 gibi önemli bir oranı oluşturmaktadır. Bu durumda belediyenin gelecekte yapacağı faaliyetlerin ve halka karşı tutumunun belirleyici olacağı düşünülmektedir.

Genel olarak vatandaşların, kendilerine en yakın olan yönetim birimlerinde, yani belediyelerde yönetim süreçlerine dâhil olmayı istedikleri söylenebilir. Eksik gördükleri hususlarda, ihtiyaç hissettikleri noktalarda fikirlerini rahatlıkla beyan edebilmekte, ancak konu uygulamaya geldiğinde çeşitli nedenlerle tedirginlik ve çekingenlik eğilimleri göstermektedirler.

Burada yapılması gerekenin, katılım düşüncesinin katılım davranışına dönüştürülebilmesi olduğu düşünülmektedir. Bunun için de bilinen katılım yollarına ilaveten, yörenin özelliklerine göre alternatif yöntemlerin tecrübe edilmesi gerekmektedir. Bu noktada karar alan ve uygulayan mercilere önemli görevler düşmektedir. Katılım faaliyetlerinin angarya gibi görülmemesi, pasif de olsa katılımın sağlanabilmesi halinde zamanla katılım faaliyetlerinin aktif hale gelmesi muhtemeldir. Yönetime katılımının meyvesini gören halkın zamanla katılım konusunda daha duyarlı olacağı düşünülmektedir.

Diğer taraftan sivil toplum bilincinin geliştirilmesinin de önemli bir aşama olduğu bilinmektedir. Sivil toplum bilincinin güçlenmesi, tabandan tepeye doğru demokratik bir örgütlenme anlamına gelmektedir ki katılımın en iyi organize olmuş şekline bu yolla ulaşılabileceği düşünülmektedir. Yerel düzeyde aktif bir halk katılımının sivil toplumla desteklenmesi, bir taraftan yerel düzeyde demokrasinin etkinliğine, bir taraftan da sivil toplum mekanizmasının demokratikleşmesine katkıda bulunacaktır. Bu gelişimin, devletin demokratikleşme sürecine de müspet manada etki edeceği muhakkaktır.

Kaynaklar

- Adıgüzel, Ş., (2003), “Yerel Düzeyde Yönetime Katılım ve Yerel Yönetimler Sürecinde İşlevleri Açısından “Yerel Gündem 21 ve Malatya Belediyesi Yerel Gündem 21 Örneği” , Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, Cilt:12, Sayı: 1, Ocak.
- Bayrakçı, E., (2009), “Yerel Yönetimler Ders Notları”, Dizgi Ofset, Konya.
- Çevikbaş, R., (2008), “Yerel Yönetimlerde Siyasal Katılım”, Türk İdare Dergisi, Yıl:80, Sayı:461, s. 71-95, Ankara.
- Çitçi, O., (1998), “Yerel Siyaset ve Demokrasi, Çoğunluk/Çoğunluk Sivil Toplum”, Demokrasi Kitaplığı,

- Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi (WALD) Yayını, Dizi 1, İstanbul.
- Çukurçayır, M. A., (1999), “Yerel Yönetimler ve Katılım: Halkın Katılım Duyarlılığı ve Katılım Yolları Açısından Konya Örneği”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- Hill, D., (1988), *Democratic Theory of Local Government*, Allen & Ulvin, London.
- Kase, M. and Marsh, A., (1979), “Political Action: Thoretical Perspective”, Sage: London.
- Keleş, R., (1998). “Türkiye’de Yerel Siyaset/ Yerel Yönetimler, Yapı / İşleyiş”, Sivil Toplum İçin Kent, Yerel Siyaset ve Demokrasi Seminerleri, Demokrasi Kitaplığı, Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi (WALD) Yayını, Dizi 1, İstanbul.
- Keleş, R. (2000), “Yerinden Yönetim ve Siyaset”, 4. Baskı, Cem Yayınevi, İstanbul.
- Mahmutoğlu, A., (2004), “Merkezi Yönetim–Yerel Yönetim İlişkilerinin Kavramsal Çerçevesi, Yeniden Yapılandırılması ve Temel İlkeler, Türk İdare Dergisi, Yıl: 76, Sayı: 445, s. 224 – 235, Ankara.
- Özkiraz A. ve Zeren H. E., (2009), “Yerel Yönetimlerde Halk Katılımı: Tokat İl Merkezinde Uygulamalı Bir Çalışma”, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, Cilt:4, Sayı:2, s. 229-247, Tokat.
- Sezer, B. U., (1996), “Yerel Yönetimler ve Halkla İlişkiler”, Çağdaş Yeel Yönetimler Dergisi Cilt.5, Sayı.6, Kasım.
- Şen, M., (2008), “Demokrasinin Demokratikleştirilmesi ve Yerel Yönetimler”, Yerel Siyaset Dergisi, Mart, Sayı.27, s.52-54.
- Tusepart, (2010), “Porto Alegre Belediyesi Katılımcı Bütçe Uygulaması”, http://www.tusepart.org/dosyalar/porto_alegre.doc, Erişim Tarihi: 08.10.2010.
- Yıldırım, S., (1993), *Yerel Yönetim ve Demokrasi*, T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi ve IULE-EMME Yayını, İstanbul.
- Yıldırım, Y., (2008), “Porto Allegre – Fatsa: “Yerel Düzeyde Demokrasiyi Demokratikleştirmek Çabaları Üzerine Bir Karşılaştırma”, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Cilt.63-1, s.273-287.
- <http://www.ysk.gov.tr/ysk/docs/2009MahalliIdareler/ResmiGazete/IIGenel.pdf> (e.t.:05.10.2010)
- <http://www.ysk.gov.tr/ysk/docs/2009MahalliIdareler/ResmiGazete/Buyuksehir.pdf> (e.t.:05.10.2010)
- <http://www.ysk.gov.tr/ysk/docs/2009MahalliIdareler/ResmiGazete/BelediyeBaskanligi.pdf> (e.t.:05.10.2010)
- <http://www.ysk.gov.tr/ysk/docs/2007MilletvekiliSecimi/gumrukdahil/gumrukdahil.pdf>